

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัย เสนอตามลำดับดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ในด้านความ
สัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์หลักสูตรอิสลามศึกษานี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร จะวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร
มี 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จะวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ
ของหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการปฏิบัติ
การจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษา จำนวน 19 คน

1.1.2 วิทยากรสอนศาสนาที่ทำการสอนวิชาอิสลามศึกษาในปีการศึกษา

2530 จำนวน 522 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างประชากร

1.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา จำนวน 5 คน ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาประจำสำนักงานศึกษาธิการ เขต เขตการศึกษา 2 จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาเอกชน ประจำสำนักงานศึกษาธิการ เขต เขตการศึกษา 2 จำนวน 1 คน นักวิชาการ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายโครงการทดลองการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการ เขต เขตการศึกษา 2 จำนวน 1 คน ใ้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 9 คน

1.2.2 วิทยากรสอนศาสนา กำหนดกลุ่มตัวอย่างวิทยากรสอนศาสนาจาก โรงเรียนของจังหวัดในเขตการศึกษา 2, 3 (บางส่วน) จำนวน 522 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายและแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน จะใ้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 232 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุดคือ

ชุดที่ 1 แบบวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรอิสลามศึกษา เป็นแบบตรวจสอบผลการวิเคราะห์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรอิสลามศึกษามี 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ชุดที่ 2 แบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร เป็นแบบสอบถาม สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรอิสลามศึกษามี 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า

ชุดที่ 3 แบบวิเคราะห์การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นแบบสอบถามสำหรับวิทยากรสอนศาสนา แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะเป็น

แบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้มี 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แบ่งออกเป็น การศึกษาก่อนนำหลักสูตรไปใช้ และการนำหลักสูตรไปใช้ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการนำหลักสูตรไปใช้ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 แบบวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรอิสลามศึกษามี 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นตอนแรกผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรกับเกณฑ์การพิจารณาหลักสูตร ขั้นต่อมานำผลการวิเคราะห์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญหลักสูตรอิสลามศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบ ผลการวิเคราะห์เสนอเป็นตารางวิเคราะห์ ประกอบคำบรรยาย

3.2 แบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรมี 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แบ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร และความเหมาะสมของหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิเคราะห์เสนอเป็นตาราง ตารางย่อย ประกอบคำบรรยาย

3.3 แบบวิเคราะห์การนำหลักสูตรไปใช้มี 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แบ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ การนำหลักสูตรไปใช้ และสภาพการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิเคราะห์ เสนอเป็นตาราง ความถี่ ตารางย่อย ประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของหลักสูตร

ก. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. หลักการ ของหลักสูตร ปรัชญาการศึกษาของหลักสูตรอิสลามศึกษาจัดอยู่ในปรัชญาการศึกษาแบบสารัตถนิยม มีเป้าหมายของการศึกษา เพื่อเสริมสร้างศรัทธาทางศาสนา

ความคู่กับความรูที่เกี่ยวของทางศาสนา

2. คานสังคม ความตองการของสังคมคานการศึกษา ตองการใหเด็กมีความรูชั้นพื้นฐานทางศาสนาและการปฏิบัติศาสนกิจใหถูกตอง
 3. คานตัวผูเรียน หลักสูตรอิสลามศึกษามุงหวังใหผูเรียนมีแนวปฏิบัติธรรมของศาสนาอิสลาม มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ
- พฤติกรรมจุมุงหมายของหลักสูตร จุมุงหมายของหลักสูตรกำหนดพฤติกรรมกรรมการเรียนรูไคครบ ทั้ง 3 คานคือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
- ข. เนื้อหาและประสการณการ เรียนรู
- รูปแบบการจัดเนื้อหาและประสการณการ เรียนรู เป็นรูปแบบหลักสูตรที่ยึดสาขาวิชาหรือเนือหารายวิชาเป็นหลัก

การจัดเรียงเนือหาวิชา การจัดเรียงเนือหารายวิชารวมทุกวิชามีความตองเนื่อง การจัดชวงลำคัม และบูรณาการทุกขอ

ค. การวัดและประเมินผล

ลักษณะการประเมิน ส่วนใหญทุกวิชามีการประเมินกอนเรียน ประเมินระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน (ภาคความรู)

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล ส่วนใหญ่ทุกรายวิชาใช้เครื่องมือวัดผลทุกชนิด

2. ความสัมพันธ์ของค้ประกอบของหลักสูตร

ก. ความสัมพันธ์ของค้ประกอบของหลักสูตร องค้ประกอบของหลักสูตรมี 3 ส่วนคือ จุมุงหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสการณการ เรียนรู การวัดและประเมินผล ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กันทุกองค้ประกอบ กล่าวคือ

จุมุงหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปทุกวิชา รวมกันมีความสัมพันธ์กับจุมุงหมายของหลักสูตรทุกขอ มีความสัมพันธ์สูงสุคกับขอ 1 ใหสามารถปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอัลลอฮและนบีมุฮัมมัดไค

เนื้อหาและประสการณการ เรียนรู เนื้อหาและประสการณการ เรียนรูแต่ละรายวิชาส่วนใหญมีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ทั่วไปรายวิชาทุกขอ ยกเว้นวิชาจริยธรรมเนือหาวิชา รวมกันทุกขอไม่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ทั่วไปของวิชาจริยธรรมขอ 4 และขอ 9

การวัดและประเมินผล เนือหารายวิชา รวมกันทุกวิชามีความสัมพันธ์กับเครื่อง

มีวัดและประเพณีผล แบบทดสอบ และแบบสัมภาษณ์

ข. ความเหมาะสมของหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ความเหมาะสมของหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้รวมทุกด้าน ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การนำหลักสูตรไปใช้

ก. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม วิทยากรสอนศาสนาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-35 ปี มีการศึกษาสายสามัญอยู่ในระดับมัธยมศึกษา มีวุฒิทางศาสนาอยู่ในระดับมศษี (ระดับ 7 อาหรับ) มีประสบการณ์ในการสอน 7 ปีขึ้นไป ทำการสอน 39-75 คาบต่อสัปดาห์ ภาษาที่พูดที่เขียน ส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น การเข้ารับการอบรมในระยะ 2 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม จำนวน 2 ครั้ง และวิธีการที่ใช้ในการให้ความรู้ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการอบรม

ข. การนำหลักสูตรไปใช้

การศึกษาหลักสูตรก่อนนำไปใช้ วิทยากรสอนศาสนาส่วนใหญ่มีการศึกษาหลักสูตรรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

การนำหลักสูตรไปใช้ วิทยากรสอนศาสนาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติรวมทุกด้านอยู่ในระดับปฏิบัติประจำ

ค. สภาพการนำหลักสูตรไปใช้

ความคิดเห็นของวิทยากรสอนศาสนาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิจัยที่ได้รับจากแบบสอบถามของวิทยากรสอนศาสนาในแต่ละท่านพบว่า

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความคิดเห็นของวิทยากรสอนศาสนาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2. เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ ความคิดเห็นของวิทยากรสอนศาสนา ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของนักเรียน

3. การวัดและประเมินผล ความคิดเห็นของวิทยากรสอนศาสนา ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับสามารถวัดและประเมินผลได้ครบทักษะทั้ง 3 ด้าน

สาเหตุการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริง ไม่สามารถเป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ผลการวิจัยที่ได้รับจากแบบสอบถามของวิทยากรสอนศาสนาในแต่ละท่านพบว่า

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิทยากรสอนศาสนามีความคิดเห็นว่าสาเหตุ

ส่วนใหญ่เกี่ยวกับจุดประสงค์ทั่วไปทางวิชาและในบางระดับชั้นเรียน กำหนดไว้สูงกว่าวัยของผู้เรียน

2. เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ วิทยากรสอนศาสนาที่มีความคิดเห็นว่า สาเหตุส่วนใหญ่เกี่ยวกับเนื้อหาทางวิชาและบางระดับชั้นเรียน เช่น วิชาเอกภาพ ชั้น ป.1 ไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

3. การวัดและประเมินผล วิทยากรสอนศาสนาที่มีความคิดเห็นว่า สาเหตุส่วนใหญ่เกี่ยวกับครูขาดทักษะและการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผล

อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการวิเคราะห์หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. องค์ประกอบของหลักสูตร
2. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้

1. องค์ประกอบของหลักสูตร
 - ก. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักการหรือปรัชญาของหลักสูตร มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็น เครื่องช่วยกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนการจัดหลักสูตรและการสอน และสามารถ นำพาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกันได้ ลักษณะสำคัญปรัชญาของหลักสูตร สุมิตร คุณานุกร (2518) กล่าวว่า ควรมีเนื้อหาสาระ 3 ประการคือ

1. หน้าที่และขอบเขตของสถาบันการศึกษา หมายถึง เจตจำนงจัดการศึกษาเพื่อใคร และพยายามก่อให้เกิดผลพัฒนาทางค่านิยมบาง
2. ลักษณะของความรู้ที่ยึดเป็นหลักในการให้การศึกษแก่ผู้เรียน
3. ลักษณะและคุณสมบัติของผู้จบการศึกษาไปแล้วว่า จะเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ มีความรู้ความคิด และค่านิยมอย่างไร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านหลักการ ของหลักสูตร ค่านิยมและ ค่านิยมผู้เรียน พบว่า หลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาคำเนินไปตามแนวความคิดของปรัชญา

สารัตถนิยม มีเป้าหมายของการศึกษา เพื่อเสริมสร้างศรัทธาทางศาสนา ความรู้กับความรู้ที่เกี่ยวของทางศาสนา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อผู้เรียนที่มีถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลักษณะของความรแสดงความรักทางศาสนา โดยยึดหลักศาสนธรรมของศาสนาอิสลาม และหลักสูตรอิสลามศึกษามุ่งหวังใหญ่เรียนมีแนวปฏิบัติธรรมของศาสนาอิสลาม มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองดีของสังคม และประเทศชาติ ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอิสลามศึกษา มีความสอดคล้องกับความคิดของ เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (2527 อ้างใน สังก อุทรานันท์) ว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร ไซปรัชญาการศึกษามากล้นกรองประกอบการพิจารณา สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนและสังคมว่า ควรจะจัดการศึกษาอย่างไร และกำหนดทิศทางในการแก้ปัญหาและสนองความต้องการ ของผู้เรียนและสังคมนั้น

ในส่วนของหลักการของหลักสูตร ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หลักการของหลักสูตรอิสลามเป็นเหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตรท้องถิ่นที่จะต้องจัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองกับความต้องการของสังคมเท่ากัน โดยเฉพาะในมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของไบรสมัท (2527 อ้างใน สังก อุทรานันท์) ตามหลักการของหลักสูตรนั้น หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่หลักสูตรนั้น ๆ

ส่วนการระบุพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลการวิเคราะห์พบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรระบุพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ครบถ้วนทั้ง 3 ด้านคือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ครอบคลุมตามที่หลักการของหลักสูตรกำหนดไว้ เมื่อพิจารณาขอความของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละขอ ผู้วิจัยเห็นว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละขอ แจกแจงไวกว้างมาก ระบุพฤติกรรมในแต่ละคานรวมกันอยู่ในขอเดียวกัน ทำให้การตีความระบุพฤติกรรมไม่ชัดเจน และแม่นยำเท่าที่ควร ท้องอาศัยจุดประสงค์การเรียนรู้และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกันในแผนการสอนของแต่ละวิชาประกอบการพิจารณา

ข. เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้

เนื้อหาวิชาที่แสดงไว้ในเอกสารหลักสูตร ผลการวิเคราะห์ พบว่า รูปแบบของหลักสูตรเป็นรูปแบบที่ศึกษาวีชา หรือเนื้อหาวิชาเป็นหลัก จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรเป็นรูปแบบของหลักสูตรยังยึดแนวการจัดเนื้อหาวิชาตามลักษณะของการแบ่งวิชาแบบดั้งเดิมที่เรียนสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือปอเนาะ เนื่องจากเป็นวิชาพื้นฐานของศาสนาอิสลาม

การจัดเรียงเนื้อหาวิชา ผลการวิเคราะห์ พบว่า การจัดเรียงเนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชาที่ระบุในเอกสารหลักสูตร / คำอธิบายรายวิชา มีความต่อเนื่อง การจัดช่วงลำดับ

และมีการบูรณาการในรายวิชา และระหว่างรายวิชาได้ครบถ้วนทุกข้อ

ค. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล ผลการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะการประเมินผลของการประเมิน มีลักษณะของการประเมิน 3 ลักษณะคือ ประเมินก่อนเรียน ประเมินระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน (ภาคความรู้/ภาคปฏิบัติ) สำหรับการประเมินตามระเบียบการวัดและประเมินผลหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2523 ได้ดำเนินการตามแนวระเบียบการวัดและประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ซึ่งกำหนดไว้ 2 ลักษณะคือ การประเมินผล การเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวการประเมินผลของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (1974) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะการประเมินไว้ 2 ลักษณะคือ การประเมินความก้าวหน้า เป็นการประเมินผลในห้วงการใช้หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนอยู่ กระทำเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในโปรแกรมการศึกษา และการประเมินผล เป็นการประเมินเมื่อดำเนินการตามแผนการต่าง ๆ สิ้นสุดลง

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล ผลการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนใหญ่ทุกวิชาใช้เครื่องมือในการวัดผลทุกชนิด เมื่อพิจารณาจากเอกสารเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้วิชาอิสลามศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 แล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ลักษณะการใช้เครื่องมือในการวัดผล การเรียนรู้วิชาอิสลามศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับวิทยากรสอนศาสนาจะรู้จักเลือกใช้เครื่องมือในการวัดผลหลายชนิดมาใช้วัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้าน เพื่อให้ผลการประเมินมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

2. ความสัมพันธ์องค์ประกอบของหลักสูตร

2.1 ความสัมพันธ์องค์ประกอบของหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์องค์ประกอบของหลักสูตร 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยส่วนรวมในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันทุกองค์ประกอบดังนี้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า จุดประสงค์ทั่วไปทุกวิชารวมกันมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทุกข้อ ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อ 1 ให้สามารถปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอัลลอฮ์ และนบีมุฮัมมัดได้ รองลงมาได้แก่ ข้อ 2, 3 ให้มีนิสัยและกิริยามารยาทดี และสามารถอ่านอัลกุรอานตามบทที่กำหนดได้ ข้อ 4 ให้

สามารถประกอบพิธีระฆังฆาตได้ ผู้วิจัยเห็นว่า จุดประสงค์ทั่วไปรายวิชาล้วนมีความสัมพันธ์กับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทุกข้อมากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรมีการคำนึงถึงสัดส่วนของจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยแยกแยะระบุพฤติกรรมในแต่ละข้อให้ ชัดเจน ซึ่งจะมีผลถึงการกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การ เรียนรู้ของผู้เรียนที่จะสามารถเรียนรู้ และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

เนื้อหาและประสบการณ์การ เรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เนื้อหา และประสบการณ์การ เรียนรู้แต่ละรายวิชามีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ทั่วไปรายวิชาทุกข้อ

การวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหารายวิชาทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับ เครื่องมือการวัดผลและประเมินผลทุกชนิด ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับ เครื่องมือ ในการวัดผล แบบทดสอบ และแบบสัมภาษณ์ รองลงมาได้แก่ แบบตรวจผลงาน และแบบสังเกต เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลกับ เนื้อหารายวิชา และ ความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สัดส่วนของเครื่องมือที่ใช้ใน การวัดผลสามารถวัดได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน และแสดงว่าสัดส่วนพฤติกรรม การ เรียนรู้ ของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไม่เน้นหนักด้านใดด้านหนึ่ง มากน้อยเกินไป และจะเห็นว่าแต่ละองค์ประกอบจะมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กันอย่าง ใกล้ชิด ซึ่งจะขาดส่วนหนึ่งส่วนใดไม่ได้ จะทำให้กระบวนการจัดการศึกษาไม่สมบูรณ์

2.2 ความเหมาะสมของหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมของหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้รวม ทุกด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก รองลงมาที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง น้อย ที่สุด ในแต่ละด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหาและ ประสบการณ์การ เรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านการวัดและประเมินผล มี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หลักสูตรอิสลามศึกษามีความเหมาะสมใน การนำไปใช้ปฏิบัติการสอนได้ ซึ่งการตรวจสอบหรือประเมินคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง ๆ นั้นจะช่วยให้ทราบถึงข้อดีหรือข้อบกพร่องของหลักสูตรในแต่ละด้าน และสามารถปรับปรุงแก้ไข เสียก่อนได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สิริพร บุญญานันท์ (2522) ว่า การวิเคราะห์ หรือประเมินหลักสูตร เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี เหมาะสมกับการนำไปใช้หรือไม่ มีข้อดี หรือข้อเสียที่ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

3. การนำหลักสูตรไปใช้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของบุคคลแบบสอบถาม

บุคคลแบบสอบถาม วิทยากรสอนศาสนาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษา และทางศาสนา ระดับมัธยมศึกษา (ชั้น 7 อาหรับ) ประสบการณ์ในการสอน 7 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิทยากรส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถที่จะทำการสอนวิชาอิสลามศึกษาได้ เวลาทำการสอนใน 1 สัปดาห์ จำนวน 39-75 คาบ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานการสอนเท่าเทียมกับครูประจำการ และสามารถควบคุมดูแลในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้ทั่วถึง ภาษาที่ใช้พูดที่บ้าน ส่วนใหญ่พูดภาษาถิ่น ซึ่งมีผลต่อการทำความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของโรงเรียนต่อชุมชนในการจัดการศึกษาคำนี้ การเข้ารับการอบรมในระยะ 2 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จำนวน 2 ครั้ง และกิจกรรมที่ใช้ในการดำเนินการเป็นแบบการอบรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จำนวนในการอบรมยังไม่เพียงพอในการช่วยเหลือและปรับปรุงพัฒนางานของวิทยากรสอนศาสนา ในแต่ละปีควรมีกิจกรรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ตามสภาพปัญหาและความต้องการของวิทยากรสอนมากขึ้นในทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับอำเภอ จังหวัด

3.2 การนำหลักสูตรไปใช้

3.2.1 การศึกษาก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่วิทยากรสอนศาสนา มีการศึกษาก่อนนำหลักสูตรไปใช้ อยู่ในระดับมาก ในส่วนจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิทยากรสอนศาสนามีการศึกษาคำนี้ อยู่ในระดับมาก โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดแนวการสอนให้นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อ 6.1 ใ้มีนิสัยและกิริยามารยาท และข้อ 5.1 การศึกษาจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์รายวิชาไว้เป็นแนวทางการกำหนดเนื้อหาที่จะสอน คำนี้เนื้อหา และประสบการณ์การ เรียนรู้ วิทยากรสอนศาสนามีการศึกษาคำนี้ อยู่ในระดับมาก โดยมีการศึกษา มากเกี่ยวกับเตรียมการสอนตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รองลงมาคือ ข้อ 5 การเตรียมเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และข้อ 3 จัดเตรียมเนื้อหาวิชาและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา คำนี้การวัดและประเมินผล วิทยากรสอนศาสนา มีการศึกษาคำนี้อยู่ในระดับมาก โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับ ข้อ 2 การทดสอบโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และข้อ 5 การจัดเตรียมเครื่องมือทดสอบทั้งด้านความรู้และคามปฏิบัติ ข้อ 3 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้อันต้องทำการทดสอบในแต่ละภาคเรียน คำนี้การศึกษาก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ผู้

วิจัยมีความเห็นว่า ส่วนใหญ่วิทยากรสอนศาสนามีการเตรียมการศึกษาในแต่ละคาบได้คือ สมิตร์
 คุณานุกร (2518) กล่าวว่า ครูเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อ
 การสอน จัดการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม ฯลฯ
 เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น

3.2.2 การนำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่วิทยากรสอน
 ศาสนา มีการปฏิบัติรวมทุกด้านอยู่ในระดับปฏิบัติประจำ ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิทยากร
 สอนศาสนามีการปฏิบัติด้านนี้สูงสุดอยู่ในระดับปฏิบัติประจำ เกี่ยวกับสอนให้นักเรียนบรรลุตามจุด
 มุ่งหมายของหลักสูตร ข้อ 6.4 ให้สามารถประกอบพิธีและภาคใดถูกต้อง รองลงมาคือ ข้อ 6.1
 ให้สามารถปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอัลลอฮ์และมีมุฮัมมัดโค และข้อ 5.1 นำจุดมุ่งหมายของ
 หลักสูตรและจุดประสงค์รายวิชาใช้เป็นแนวทางกำหนดเนื้อหา ด้านเนื้อหาและประสบการณ์การ
 เรียนรู้ วิทยากรสอนศาสนามีการปฏิบัติด้านนี้สูงสุดอยู่ในระดับปฏิบัติประจำ เกี่ยวกับข้อ 2 สอน
 โคจรตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รองลงมาคือ ข้อ 1 นำข้อมูลการวางแผนและเตรียม
 งานที่กำหนดไปใช้ในการสอน และข้อ 6 จัดการสอนให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 ด้านการวัดและประเมินผล วิทยากรสอนศาสนามีการปฏิบัติด้านนี้สูงสุดอยู่ในระดับปฏิบัติประจำ
 เกี่ยวกับข้อ 5 ทดสอบทั้งด้านความรู้และด้านปฏิบัติ รองลงมาคือ ข้อ 2 การทดสอบคำนี้จนถึง
 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และข้อ 3 นำผลการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ไปใช้ในแต่ละภาค
 เรียน การนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรฝ่ายวิชาการมี
 ส่วนสำคัญในการสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำวิทยากรสอนศาสนาให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้
 ปฏิบัติในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2.3 สภาพการนำหลักสูตรไปใช้

3.2.3.1 ความคิดเห็นของวิทยากรสอนศาสนาเกี่ยวกับการ
 นำหลักสูตรไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจในแต่ละด้านดังนี้ วิทยากรสอนศาสนามี
 ความพึงพอใจ ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เกี่ยวกับมีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการ
 ของท้องถิ่น นักเรียนสามารถเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายมีความชัดเจน
 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ด้านเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ เกี่ยวกับเนื้อหามีความเหมาะ
 สมกับวัย วุฒิภาวะของผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีการเตรียมการสอนและจัด
 เนื้อหาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ด้านการวัดและประเมินผล เกี่ยวกับสามารถวัดและประเมิน

ผลิตภัณฑ์ครบถ้วนทั้ง 3 ด้าน สามารถใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลได้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถนำผลการทดสอบไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน

3.2.3.2 สาเหตุการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริง ไม่สามารถเป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุในแต่ละด้านอยู่ในระดับน้อยแต่มีประเด็นน่าสนใจในแต่ละด้านดังนี้ ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เกี่ยวกับจุดประสงค์ทั่วไปวิชา เอกภาพ ศาสนมัตถุติ ในระดับชั้น ป.1 กำหนดไวสูงกวาระดับวัยของผู้เรียน จุดประสงค์ทั่วไปบางวิชาซ้ำซ้อนกัน ด้านเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาบางชั้นเรียน เช่น วิชาเอกภาพ ชั้น ป.1 ไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เวลาเรียนวิชาอิสลามศึกษาไม่เพียงพอ วิชาเอกสารคู่มือครู สื่อ ด้านการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับครูขาดทักษะและการใช้เครื่องมือในการวัดผล การติดตามผลตามปฏิบัติของผู้เรียนยังไม่ทั่วถึง

ขอเสนอแนะ

1. ขอเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1.1 องค์ประกอบของหลักสูตร จากการศึกษาวิจัยมีความเห็นว่า สิ่งที่ควรดำเนินการต่อไปในการพัฒนาหลักสูตร คือ การศึกษาเกี่ยวกับหลักการ ของหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่จะมุ่งเน้นจัดการศึกษา เพื่ออะไร และพัฒนาผู้เรียนใหม่มีความรู้ ความสามารถเน้นหนักไปทางใดบางนั้น ควรจะพิจารณาหรือคำนึงถึงความสัมพันธ์สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาาระดับประถมศึกษาด้วย ส่วนด้านเนื้อหา และประสบการณ์การเรียนรู้ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาวิชาบางส่วนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมปัจจุบัน โดยผู้รับผิดชอบฝ่ายโครงการฯ ทั้งคณะทำงานพัฒนาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงเนื้อหาวิชา และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (บางส่วน) และเครื่องมือวัดและประเมินผลใหม่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียน และเพื่อให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอิสลามศึกษา

1.2 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรควรมีการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตร แต่ละขอแยกออกเป็นประเด็นย่อย เพื่อพิจารณาการกำหนดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของแต่ละขอให้ชัดเจนว่าในแต่ละขอควรมุ่งเน้นให้เกิดพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้านใดบ้าง ซึ่งจะช่วยให้สามารถจำแนกพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนได้ถูกต้องและแม่นยำขึ้น รวมถึงการพิจารณา

ความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาแต่ละวิชา และสามารถกำหนดสัดส่วนเนื้อหาการเรียนรู้ของแต่ละวิชาได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.3 การนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการทบทวนเอกสารหลักสูตรของแต่ละรายวิชา เป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงให้ทันสมัยกับสภาพปัจจุบันและเพื่อประโยชน์ต่อผู้นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องของในการดำเนินงานการไรหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้านเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรใหม่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อผู้นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติงานโดยตรง

2.2 ควรจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร อิสลามศึกษา